

Nagyméltóságú Ministerelnök Úr!

Az 1910. évi június hó 21-én törvényszerűen összehívott országgyűlés képviselőháza az 1918. évi november 16-ik napján hozott határozatával önmagát feloszlottnak nyilvánította, főrendiháza pedig ugyanazon napon tartott ülésében tanácskozásait berekesztette azzal az indoklással, hogy »törvényeink szerint a képviselőház feloszlata után a két házról álló országgyűlésnek másika sem folytathat alkotmányos működést«.

Ily helyzetben mindenki előtt világos, hogy a főrendiház, melyet csak törvény törülhet el, ma »de jure« fennáll. Meg kell azonban nyugodnunk abban, hogy a szuverainitás alapján (1920 : I. t.-c. 2. §., 4. §.) egy kamarából álló nemzetgyűlés mellett a főrendiház, mint alkotmányunk értelmében az »országgyűlés« egyik háza, alkotmányos működést nem fejthet ki.

Ily körülmények között a jogilag fennálló főrendiház több tagjának összehívására folyó évi február hó 19-én tartott értekezlet mérlegelvé a főrendiház sajátos helyzetét, többünket megbízott azzal, hogy a »de jure« fennálló főrendiház jogai fölött, a fejleményekhez képest őrkdjünk.

E megbízás teszi kötelességünkkel, hogy a következő előterjesztéssel járuljunk a Nagyméltóságú kormány elé.

Mindenekelőtt mint első sorban komoly megfontolásra méltót, kiemeljük, hogy a nemzetgyűlés magát nem mint állandó intézményt illesztette alkotmányunkba, hanem ezt azzal a határozott célkitűzéssel alkotta, hogy az csak azt a szakadékot hidalja át, melyet a különböző és általánosan ismert akadályozó tényezők következtében nem lehetett a rendes alkotmányos úton kiegyenlíteni. Ezt a célkitűzést minden illetékes tényező, még a tárgyalás során is a leghatározottabban hangsúlyozta. De ezt teljes világosságba helyezi az a megokolás, melyet a kormány az »alkotmányosság helyreállításáról és az állami főhatalom gyakorlásának ideiglenes rendezéséről« szóló javaslathoz csatolt.

Plasztikusan domborodik ki ez az elv a következő kijelentésben »a nemzetgyűlésnek, mely a dolog természetének megfelelően csakis a beállott alkotmányválság megszüntetését és egyfelől a törvényhozás hosszas szünetelése, másfelől a rendkívüli viszonyok következtében felszaporodott sürgős törvényhozási tennivalók elvégzését tekintheti feladatának, nem lehet célja az, hogy a törvényhozásnak állandó szerve maradjon«.

Az pedig, hogy a nemzetgyűlés törvényei meghozataluk után jövőre nemcsak a nemzetgyűlési törvényekkel, hanem a rendes országgyűlési törvényekkel is megváltoztathatók, a leghatározottabban hangsúlyozással a következőkben nyert a megokolásban kifejezést:

178/1921

»A törvényjavaslat abból indul ki, hogy a nemzetgyűlés nem lehet állandó intézmény a magyar alkotmány rendszerében olyan értelemben, hogy ezentúl bizonyos alkotmányos fontosságú kérdésekben mindig csak a törvényhozás rendes szerveitől különböző nemzetgyűlés lehetne hivatva határozni, és hogy ennek a nemzetgyűlésnek a határozatait, mint a közönséges törvények-től megkülönböztetett alaptörvényeket, ismét csak külön összehívandó nemzetgyűlés lenne jogosult megváltoztatni.«

Midőn mindez világosan és határozottan kifejezésre jut, annak a jogos reményünknek adunk kifejezést, hogy a nemzetgyűlés magában a törvényben megállapított souverainitását is *azok között a határok között fogja gyakorolni, melyeket saját nyíltan hirdetett célkitűzése szab elő.*

Ez lesz, ennek kell lenni a vezető gondolatnak.

A nemzetgyűlés akkor él igazán bölcsen souverain hatalmával, ha a megjelölt cél által irányítva souverainitása önkorlátozásának elháríthatlan köteletségét is felismeri és azt hűen teljesíti is. »Hidnak kell lennie a nemzetgyűlésnek — mondta a törvényjavaslat előadója — mely a forradalmi part-ról a túlsó partra, az alkotmányosság partjaira vigyen át.« De ezzel felfogásunk szerint az a kötelezettség jár, hogy a nagy alkotmányos értékeket ne a hídon vizsgálgassuk, bontogassuk, de ezeket vigyük át az alkotmányosság-nak arra a partjára, ahol az alkotmány rendes szerveinek, a két házról álló országgyűlésnek gondoskodására bízhatjuk. Nem szabad szem elől tévesztetni, hogy az emberi intézményekben rendszerint a hatalom korlátlanságának tözsomszedságában leselkedik a hatalommal való visszaélés kísértete. Mi nem akarunk kételkedni abban, hogy a nemzetgyűlés nem zárkózik el a politikai tudományban kiművelt és a politika gyakorlatában is tiszteletet parancsoló-lag érvényesülő azon tétel elől, hogy a *souverain törvényhozásnak is megvannak a maga magasabbrendű törvényei.*

Ezek a törvények az írott törvények fölött lebegnek.

A mely törvényhozás felismeri és követi ezeket a törvényeket, felismeri és követi azokat a nagy társadalmi, erkölcsi, alkotmányéleti imponderabilis parancsokat és tilalmakat, melyeket az írott törvények tartalmának és határai-nak kijelölésénél a törvényhozásnak szem előtt kell tartania, csak az a tör-vényhozás áll a souverain hatalom áldásos önkorlátozásának magaslatán. Ha ez nem így van, vagy a hol a történelem folyamán ez nem így volt: ott a jóltevő souverain hatalom nem egyszer helyrehozhatatlan kárt okozó hatal-maskodássá vált.

Ha a nemzetgyűlésről most alkotott törvény maga nem szabja is meg a souverain nemzetgyűlés tárgyi hatáskörét, — megszabja ezt az *intézmény törvényhozási beállítása*, ennek azon határozottan kijelölt célja, hogy a nemzetgyűlésnek átvetetőül kell szolgálni a nagy felfordulásból a magyar tör-téneti alkotmány rendes folyamatú életébe. Ez a cél az a vezérlő gondolat, melynek folytonosan ott kell lebegnie a nemzetgyűlés souverain jogának reális gyakorlata felett. Ez a gondolat az, mely a nemzetgyűlés jogalkotó törvé-nyének magasabb erkölcsi törvényt szab.

Erre a gondolatkörre alapítjuk azt a reményünket, hogy e nemzet igazi büszkeségét, a mi történeti alkotmányunkat, mely évezredes fennállásunknak

leghatalmasabb pillére, a magyar Génius igazi symboluma, a magyar jogalkotó szellemnek egyik legsajátságosabb, legfényesebb megnyilatkozása, nem fogják felcserélni valamely »Charta-alkotmány« mesterséges kodexével. A hol történeti alkotmányok vannak: azokat minden nemzet meg szokta becsülni. Ma már a tudomány is elismeri, hogy a »kodex-alkotmányok«, dacára rendszerességüknek és könnyű áttekinthetőségüknek, épen nem válnak be jobban, mint a nemzet Géniusából fakadó történeti alkotmányok. A történeti alkotmányok ép úgy nem a reakció szolgái, mint a hogyan útját állják a szélsőségek túlkapásainak. A kodex-alkotmányok merevsége kikerülhetetlen, ellenben a történeti alkotmányok hajlékonyabbak, az idők követelményeihez simulnak. Mi sem 1848-ban, sem 1867-ben nem tartottuk szükségesnek az alkotmány-kodex-rendszert, és valóban végzetes hibát követnének el, ha nagy nemzeti kínosunket, erkölcsi tőkénket, az ezeréves történeti alkotmányunkat, merev kodex-alkotmánnyal cserélnék fel.

Minket *ezeréves alkotmány, kilenczszázévi királyság* kötelez arra, hogy a történeti alkotmány fejlődése útján maradjunk és ne a mesterségesen kikerekített új államok papiralkotmányának számát szaporítsuk.

De a mi felfogásunk szerint az *ezeréves alkotmány és kilenczszázévi királyság* arra is kötelez, hogy alkotmányunk reformja ne a sietés elhamarkodottságával, ne az ideiglenesnek, átmenetinek jelzett, egy házból álló törvényhozó szervnek, de az évszázadok óta a mi *alkotmánytörvényeinkben kialakult két házból álló országgyűlésnek munkája legyen.*

Maga a fentebb hivatkozott kormányjavaslat megokoló előterjesztése is kiemeli, hogy az »alkotmányos jogfolytonosság elve kétségtelenül ma is azt kívánná, hogy a felmerült alkotmányjogi kérdéseket a nemzet az országgyűlésnek törvényeinkben meghatározott szervezete útján oldja meg.«

Mit jelent egy történeti alkotmánynak esetleges felborítása, azt saját rettenetes kálváriákon keresztül mutatták be a világnak a magyar nép lelétől idegen kalandorok, kik vakmerő gonoszszággal taszították félre nemzeti büszkeségünket, a magyar történeti alkotmányt. Megtanulhattuk abból a két lázadásból, melyeknek herostratesei durván tapostak be az ősi magyar alkotmányba és országgyűlésből nemzeti tanácsot, nemzeti tanácsból szovjettanácsokat alkottak, hogy mire kell irtózva gondolnunk. Egy történeti alkotmányt még kifejezéseiben is meg kell becsülnünk, annál inkább ragaszkodnunk kell ahoz, hogy az alkotmánymódosítás is az országgyűlésnek, történeti alkotmányunkban mélyen gyökerező két háza gondos, megfontolt, leszűrött munkája legyen.

Meg vagyunk győződve, hogy a nemzetgyűlés a nemzeti élet renaisszánsának egyik legelső követelményét, az alkotmányosság *történeti fejlődésének biztos elvét* tiszteletben fogja tartani, és nem mondunk le arról a reményünkről sem, hogy órködő gondját arra is ki fogja terjeszteni, hogy a nemzetgyűlés souverain jogát átmeneti jellegéhez hiven a legszükségesebb alkotásokra szorítsa. Bizunk, hogy a nemzetgyűlés főfeladatának a törvényhozás hosszas szünetelése, és a rendkívüli kül- és belpolitikai viszonyok következtében felszaporodott sürgős, törvényhozási teendők elvégzését tartja. Hű marad egész működésében ahhoz az alapgondolathoz, mely létének igazi jogosultsága,

hogy mint rendes alkotmányos életbe átvezető szerv töltse be történelmi feladatát. Ennél sem többet, sem kevesebbet ne is tegyen. Ez az önmérséklet, a souverainitásnak ez az önkorlátozása mutat a dicsőség útja felé. A souverainitás önkorlátozásának ez az erénye parancsolja, hogy oly horderejű kérdés megoldását, minő a magyar országgyűlés szervezetének reformja, a történelmi alkotmányunknak megfelelő alkotmányjogi szervek az évszázadok óta fennálló két házról álló országgyűlés gondozására bízzák.

Alaptalan az az aggodalom, hogy ezen az úton nem fognának érvényesülni a mai kor változott viszonyainak reformkövetelményei. Országgyűlésünk főrendiházának történetéből más tanulságot kell levonnunk. A főrendiház hitünk szerint ma is készen áll minden reformra, melyet az új idők visszautasíthatatlan követelményei parancsolnak és nincs oly tagja, ki ne arra törekedjék, hogy az országgyűlés felső szervében mindaz, ami hazánkban nagy erkölcsi erőt, igazi tekintélyt, tudást, gazdag tapasztalatot jelent, az *életképes alkotmányos tradíciókba* bekapcsolódva megfelelő képviselést is nyerjen.

Ezek után tiszteletteljes kérésünk az: méltóztassék Nagyméltóságod és a bölcs vezetése alatt álló kormány fontolóra venni azt az óhajunkat, hogy történelmi alkotmányunk évszázados törvényhozói intézménye, a főrendiház, ne fosztassék meg a történelmi alkotmányban eddig biztosított attól a jogától, hogy az intézmény korszerű reformmunkájában mint az alkotmányos törvényhozás egyenjogú tényezője teljesíthesse feladatát és bebizonyíthassa, hogy a főrendiház semmi mást mint a nemzet egyetemes nagy érdekeit, a szabadság, a haladás és az életképes hagyományok összhangzó követelményeit akarja Magyarország újra fölépítésének munkájában szolgálni.

Ha azonban a tiszteletteljesen előadottak daczára a nemzetgyűlés az alkotmányreformot és ebben az országgyűlés szervezetének átalakítását mégsem a nemzetgyűlést követő országgyűlés gondjaira bizza, de saját hatáskörében kívánja megoldani: akkor abban a *biztos feltevésben*, hogy a nemzetgyűlés a magyar alkotmányban évszázadok óta érvényesült két kamara rendszerét fogadja el, nézetünk szerint a nemzetgyűlésre és a kormányra nézve az a kötelesség áll elő, hogy fokozott mértékben igyekezzék az alkotmányreform létesítésére nézve a történelmi fejlődés alapján illetékes tényezők hozzászólására is módot nyújtani. Általában elkerülhetetlenül szükséges, hogy a nemzetgyűlés munkáját vezető kormány gondoskodjék arról, hogy a reformmunkálatok javaslatai — még mielőtt a parlamenti politikai pártok hivatalos állást foglalnának — nyilvánosságra hozassanak és alkalma legyen minden érdekelt illetékes tényezőnek, a szakköröknek, a tudományos közjogi irodalmi kritikának is a megnyilatkozására.

Alapvető nagy nemzeti érdekek sorsdöntéséről van itt szó.

Ezek az alapvető törvények nemcsak a mai idők mai embereinek készülnek, de századoknak szólnak. Ily törvények jelenthetnek áldást és újjászülést, de jelenthetnek átkot és széthullást. Itt ki kell zárni minden elhamarkodást, minden felületességet, minden önös érdeket.

A jogilag fennálló főrendiház tagjainak folyó évi február hó 19-én tartott értekezlete nekünk azt is kötelességünkbe tette, hogy ha a nemzetgyűlésnek átvezető intézmény jellegéből folyó munkakörére vonatkozó fenn-

tebb kifejtett és ismételve hangsúlyozott alkotmányjogi álláspontunk nem találna elfogadásra és a nemzetgyűlés mégis saját souverainitása körébe vonná a nagy horderejű alkotmányreformot: úgy a legéberebb figyelemmel kísérjük a nemzetgyűlés elé szánt reformtervezetet is és azokra vonatkozó észrevételeinket és javaslatainkat terjesszük elő.

Mi e megbízás kötelességének készséggel megfelelni óhajtván, tisztelettel kérjük a kormány szíves intézkedését, hogy a reformtervezeteket kellő időben megismerhessük és azokra észrevételeinket, esetleg javaslatainkat egyedül a nemzet egyetemes és a magyar történelmi alkotmány közérdekétől vezetve, mi is mint a jogilag fennálló, de működésében szünetelő főrendiház tagjainak megbízottjai előterjeszthessük.

Fogadja Nagyméltóságod nagyrabecsülésünk kifejezését:

Budapest, 1920. március hó 24-dik napján.

A főrendiház tagjai értekezleteinek megbízásából:

Wlassics Gyula báró s. k.

az értekezletek elnöke.

Dr. Csernoch János s. k.
bíbornok hercegprímás.

Béldi Akos gróf s. k.

Dessewffy Emil gróf s. k.

Batthyány Vilmos gróf s. k.
nyitrai püspök.

Miklós Ödön s. k.

Radvánszky Albert báró s. k.

Dr. Plósz Sándor s. k.

Beöthy Zsolt s. k.

Orczy Andor báró s. k.

Dr. Némethy Károly s. k.

Ráday Gedeon gróf s. k.

Chorin Ferencz s. k.

Rákosi Jenő s. k.

Gaal Jenő s. k.

Ráth Zsigmond s. k.
a m. Curia másodelnöke.

Benedek Sándor s. k.

Dr. Várady L. Árpád s. k.
kisvácsai érsek.

Berzeviczy Albert s. k.

Dr. Juhász Andor s. k.
a budapesti iskolák elnöke.

Id. Edelsheim-Gyulai Lipót gr. s. k.

Khuen-Héderváry Sándor gróf s. k.

Jankovich-Bésán Endre gróf s. k.

Jekelfalussy Zoltán s. k.
flúmesi kormányzó.

Wenckheim Pál gróf s. k.

Forster Gyula báró s. k.

Károlyi József gróf s. k.

Batthyány Elemér gróf s. k.

Ifj. Erdődy Rudolf gróf s. k.

Széchenyi Péter gróf s. k.

Széchenyi Domonkos gróf s. k.

Keglevich Béla gróf s. k.

Zichy Aladár gróf s. k.

Rudnyánszky József báró s. k.

Müller Kálmán báró s. k.

Széchenyi Géza gróf s. k.

Teleki Gyula gróf s. k.

Zichy Béla gróf s. k.

Zichy Géza gróf s. k.

Tarkovich József s. k.

Zichy Béla Rezső gróf s. k.

Zichy Nándor gróf s. k.

Weiss Manfréd báró s. k.

Zichy Antal gróf s. k.

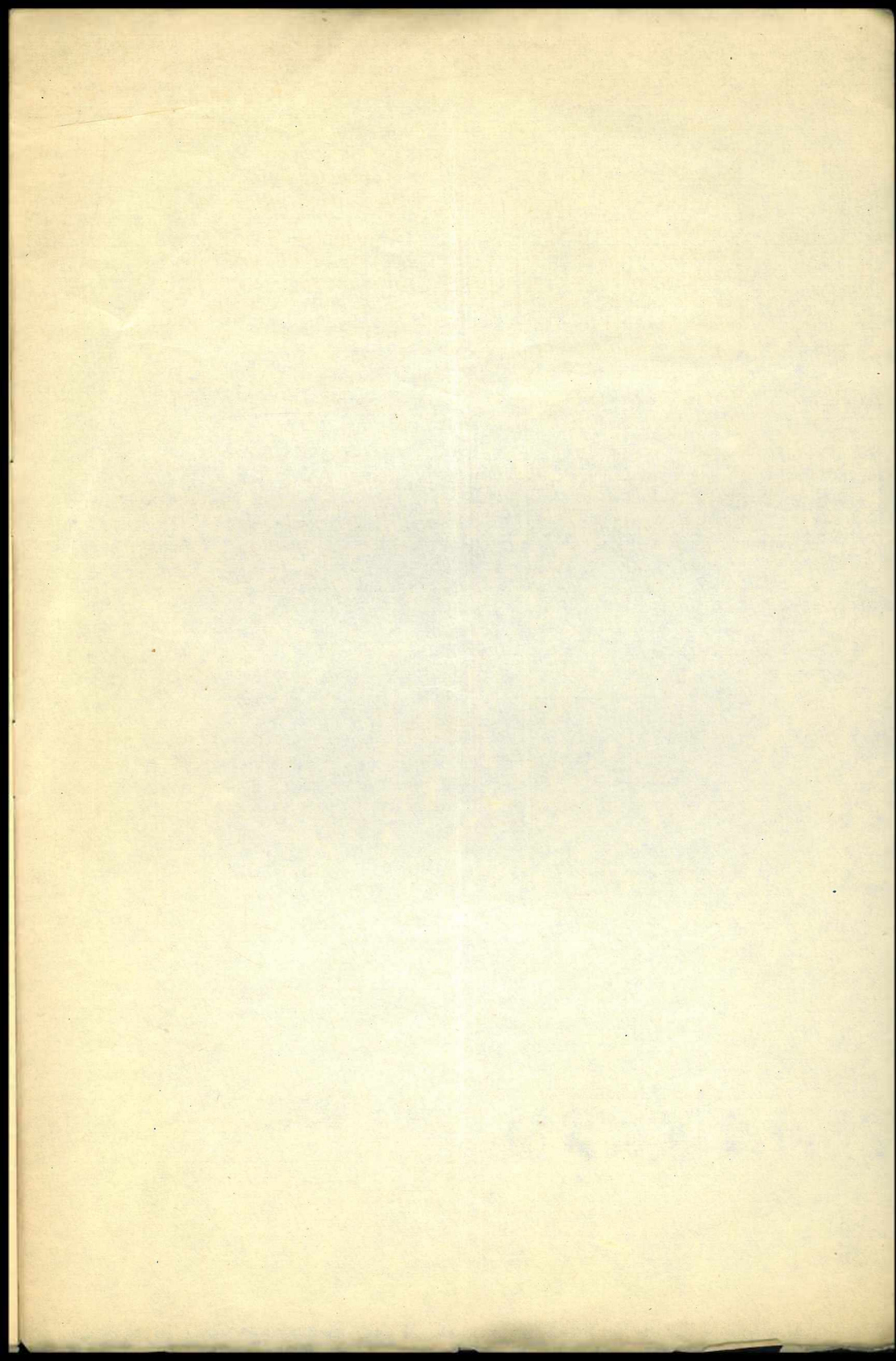
Ullmann Adolf báró s. k.

Széchenyi Gyula gróf s. k.
Festetics Pál gróf s. k.
Szily Kálmán s. k.
Dr. Szmrecsányi Lajos s. k.
egri érsek.
Ormódy Vilmos s. k.
Mattekovich Sándor s. k.
Concha Győző s. k.
Dessewffy Aurél gróf s. k.
Teleki József gróf s. k.
Szirmay Ottó gróf s. k.
Szapáry József gróf s. k.
Harkányi Sándor báró s. k.
Heinrich Gusztáv s. k.
az Akadémia főtitkára.
Vigyázó Sándor gróf s. k.
Vigyázó Ferencz dr. gróf s. k.
Szabó Jenő s. k.
Benczur Gyula s. k.
Teleki Tibor gróf s. k.

Szirmay Sándor gróf s. k.
Károlyi Imre gróf s. k.
Walder Gyula s. k.
Mikes János gróf s. k.
sombathelyi püspök.
Károlyi László gróf s. k.
Szécsen Miklós gróf s. k.
Bernáth Géza s. k.
Keglevich Gábor gróf s. k.
Festetics Taszilo herceg s. k.
Dókus Ernő s. k.
Esterházy Miklós Móríc s. k.
Inkey József báró s. k.
Czirák Antal gróf s. k.
Esterházy László gróf s. k.
Lánczy Leo s. k.
Esterházy Miklós herceg s. k.
Prónay Dezső báró s. k.
Széchenyi Bertalan gróf s. k.

1840
1841
1842
1843
1844
1845
1846
1847
1848
1849
1850
1851
1852
1853
1854
1855
1856
1857
1858
1859
1860
1861
1862
1863
1864
1865
1866
1867
1868
1869
1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

1840
1841
1842
1843
1844
1845
1846
1847
1848
1849
1850
1851
1852
1853
1854
1855
1856
1857
1858
1859
1860
1861
1862
1863
1864
1865
1866
1867
1868
1869
1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900